

עין משפט
נר מצוה

עג:

חזקיה **אמר** הגדילֹו ב**איסור** **אסור**. פרש"י כגון היין של היתר היה צבור ואח"כ נפל עליו יין נסך דמלא מין את מינו וניעור ולא שנא כי נפלו מים תחלה לא שנא לנסוף דלא אמרינן רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רצין עליו ומצטלין אותו אלא היין מתחבר למינו ונעשה הכל

יין נסך והשתא אינ צמים שיעור לנטלו הגדילו צהיתר כגון שהיין נסך היה צבור ונפל שם קיתון של מים וכשנפל עליו היין של היתר כבר נתצטל יין נסך צמים שהמים יי רצין עליו צהיתר לצדו ונתצטל ומשנתצטל לגמרי שוב אינו חוזר וניעור ור' יוחנן הגדילו צאיסור נמי מותר דלא אמר מלא מין את מינו וניעור והוא שנפלו מים תחלה כפרש"י. וקשיא דדוחק הוא חדא מה שהעמיד רש"י מלתיה דר' יוחנן כשנפלו מים תחלה דא"כ ה"ל לפרש וע"ק הא דפירש הגדילו צהיתר כגון שנפל יין של היתר לנסוף דהא לישנא דקאמר יין נסך שנפל לצור משמע דאיכא יין של היתר צבור דהכי משמע לישנא כמו ההוא דלעיל דקאמר המערה יין נסך מחצית לצור כו' לכן [א] י"ל הגדילו המים צאיסור כלומר בשעה שנפלו מים לצור היה כבר מעורב היין נסך ציין של היתר אסור דלא אמר רואין ההיתר כאילו אינו כו' כיון שכבר נאסר הגדילו צהיתר כגון שנפל מים של היתר תחלה צבור ואח"כ יין של איסור הכל מותר כיון שצטל דהיינו שלא היה כבר נאסר ור' יוחנן אמר הגדילו נמי צאיסור צין שנפלו מים תחלה צין לנסוף מותר דאית ליה רואין: **שני** בוסות. תימה למה לי סלק את מינו אפילו מינו דיין של חולין יסייע לנטל דהא ר' יוחנן לית ליה צמינו צמשהו אלא טבל ויין נסך ו תרומה נמי עולה בק"א אלמא דצטיל צמינה וי"ל דהכא מיירי בדליכא ק"א ולכן אינו מצטל ו: **חזין מטביל** ויין נסך. וה"ה דמים צמים צמשהו: **מטביל מאי טעמא** דבהיתירו כך איסורו. מה היתירו צמשהו כשמואל דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי וכי היכי דכל שהוא חשוב להחירו חשוב נמי לאסרו ותימה דהכא משמע דטעמא דטבל צמשהו דכהתירו כך איסורו וצירושלמי קאמר וי דטעמא משום דטבל יש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי' צאלק לא צטיל כגון טבל ושציעית ומעשר והקדש כשהן צמינן אכל שלא צמינן צנותן טעם והשתא תרי טעמי ל"ל וי"ל

דלריכי תרוייהו דאי ליכא אלא חד טעמא דיש לו מתירין הוא אמינא דוקא היכא דהצעלים צעיר דאז יש לו מתירין שהצעלים יכולים להפריש אכל אי ליכא צעיר אע"ג דיכול לילך צמקום שהצעלים שם מ"מ כיון שיש לו טורה והואנא הוא כשאין לו מתירין כמו שפר"ת צפ' הזהב (צ"מ דף נג. וס) דלא מיקרי יש לו מתירין אלא בלא טורה ויציאה הלכך אצטרין טעמא דהכא משום דכהתירו כך איסורו ואי ליכא אלא טעמא דהכא הוא אמינא דלא הוא צמשהו אלא טבל גמור דהיתירו צמשהו כדשמואל אכל מעשר ראשון הטבל לתרומת מעשר דהיתירו לא הוא צמשהו דהא מעשר מן המעשר צעי אפרושי הוא אמינא דאיסורו לא הוא צמשהו לכך אצטרין טעמא דירושלמי דיש לו מתירין: אלו

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

הגדילו. המים והיין צאיסור שנפל יין נסך צסוף והגדילו אסור ולא אמרינן רואין את ההיתר כאילו אינו אלא יין נסך מתחבר למינו ואין המים רצין עליו וכ"ש אם נפלו מים צסוף כדאמרן לעיל ו: **הגדילו צהיתר**. שנפל יין היתר צסוף כבר צטל יין נסך צמים שהמים רבו עליו צהיותו לצדו ומשצטל לגמרי שוב אינו חוזר וניעור:

ור' יוחנן אמר אפי' הגדילו צאיסור. הואיל ומים נפלו תחלה לא אמרינן מלא מין את מינו: **א"ל ר' ירמיה** **לר' זירא כו'.** ר' ירמיה לא הוה קיס ליה צטעמייהו וסבר דטעמיה דחוקיה משום דאחר אחרון אי צא כר"א הלכך נפל יין נסך צסוף אסור נפל כשר צסוף מותר ור' יוחנן כרצנן דאמר עד שיהא צאיסור לצדו כדי לנטל את המים אכל היתר לא יצטרף עמו לצטל את המים ולאסור: **לא שנו.** לר"א דאם נפלה היתר צסוף מותר: **אלא שקדם וסילק את האיסור.** ולא נשלים השיעור אפילו ע"י צירוף: **אכל לא קדם וסילקו.** מצטרף היתר לאיסור להשלים את השיעור: **חוקיה דאמר כמאן.** אי כר"א קאמר אפי' הגדילו צהיתר אסור דהכא ליכא למימר קדם וסילקו ואי כרצנן אפילו הגדילו צאיסור מותר דהא אמרינן אפי' נפל איסור צסוף אינו אסור: **אלא.** גצי פלוגתא דשאר איכא למימר חוקיה ור' יוחנן תרוייהו אי כר"א אי כרצנן דטעמא דהכא ודהתם לא דמי דשאר ה"ט דלא צטיל משום דמתקן לכולה עיסה ואיסוריה לאו צמשהו ור"א ורצנן צוה וזה גורס פליגי ציין נסך צמינו איסורו צמשהו ושלא צמינו צנותן טעם ופלוגתא דחוקיה ור' יוחנן משום מינו ושאינו מינו: **וצרואין קמיפלגי חוקיה.** סבר לא אמרינן רואין את מינו כאילו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומצטלו אלא כיון דיין כשר קודם ליין נסך ויין כשר הוה רבה על המים כי נפל יין נסך מלא מין את מינו וניעור אכל כי נפל נסך צרישא צטל ליה צמים דמים הוי טפי עליה וכי דער נפל כשר שרי דמשצטל יין נסך לא אמרינן חוזר וניעור:

ור' יוחנן. סבר כיון דנפל נסך למינו ושאינו מינו רואין את מינו כאילו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומצטלו: **ומגוץ.** צמים לפי כח היין ויש צמים שצמייהם כדי לנטל את התרומה צרוצ: **מהו.** מי אמרינן רואין של חולין כאילו אינו והמים רצים על התרומה או דלמא מלא מין את מינו וניעור ורבה היין על המים: **זה הכלל.** דמתני' דמשום יין נסך לא איצטרין דהא תנא ליה יין צמינו צמשהו ויין צמים צנותן טעם אלא לאיתויי שאר צאסורין אחא. כל נותן טעם צמינו צשים צמשערין כדאמרינן צאחיטת חולין (דף קד טז.): **חוצ מטביל ויין נסך.** לקמן מפרש טעמא: **חטה אחס פוטרים הכרי.** מתרומה דהא לא אחפרש שיעורא דידה אלא ראשית דגנך כתיב ו אפי' כל דהו ורצנן הוא דאמריי) עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים צינונית אחד מצמשים: **צמה אמרו טבל איסורו צמשהו צמינו.** אמרו אכל שלא צמינו צנותן טעם משום דצמינו איכא למימר כהיתירו כך איסורו אכל צשלא צמינו ליכא למימר הכי אלמא טעמא משום הכי הוא: מתני'

מסורת הש"ס

א) לעיל מט. עולה פי"ג מ"א פסחים כו: תמורה יב, ב) פסחים כט ז: א) שבת ז: קידושין נח: חולין קא: ד) ג"ל ותקן, א) נלה פי"ג מ"א, א) ג"ע"א, א) דברים יח, א) תרומות פי"ד מ"ג, ט) רצין עליו צהיות לצדו ומצטל כ"ל. רש"א, א) ג"ע"א מוס' מנחות כב: ד"ה ור' יהודה סבר ומוס' וצחים עג. ד"ה ר"א, ט) וכן גמג' דקדן נדרים נח,.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שני וכו' ותרומה גמי עולה בק"א. עין וצחים דף עג ע"א מוס' ד"ה ר"א:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה חוקיה. לך י"ל הגדילו כו'. י"ב אכל צירושלמי כאן וצפי"ו דערלה מפרש כפרש"י נפל איסור צסוף אסור היתר צסוף מותר אכל כר' יוחנן אמר שם דא"ש מים תחלה דככל עמין מותר. ואני יודע מי מקוץ לרש"י לגמר דוקא תחלה:

מוסף רש"י

שארר של חולין. ושאר אחר של תרומה. שנפלו לתוך העיסה. של חולין (לעיל טס.) כדי לחבץ. עיסה זו (שס.) אחר אחרון אני בא. אותו שנפל אחריו, אם של חולין נפל אחרון צטל את הראשון ומותר לריס ואם של תרומה נפל אחרון אסור לריס (שס) שהוא גורס את החימוץ ואם נפל האסור צסוף אסורה (תמורה יב.), לא שנו. דאמר ר"א אם אחרון חולין שומרה, אלא שקדם וסילק את האיסור. קדם יפלתו של זה, שכתנפל זה ליכא למימר היתר מצטרף לאיסור להיות שיעור לאסר, ואע"פ שכבר נתן כח איסור צעיקה ולא היתה מחוממת על ידי אחר אם לא צצטיל ראשון ואפ"ה כיון דלא הוה צו מעולם שיעור חימוץ ליכא למימר זה חוה גורס ויצטל שני את הראשון (לעיל טס.) או: שקדם וסילק את האיסור מכיון שנפל של היתר מיד, דהואיל וסילקו ועדיין לא התמין צטל והלך לו, ואע"ג דהועיל צו קצת שיכול זה האחרון לגמור חימוץ על ידו, אע"פ כבר צטל לו ושוב אין חוזר וניעור בו (פסחים כז.) אבל לא קדם וסילק. וגמגר על ידי שניהם ואינו יכול ליצטל, אסור (שס.) חטה אחת פוטרת את הכרי. ראשית דגנק, ולא יסיב ציה קרא שיעור (חולין קדז.).

א [נמי] פט"ו מהל' תרומות הל' ין:]

קלא ב מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ו סמג לארין קמח טוש"ע י"ד סו' סו' שערף א:

קלב ג מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סו' קלד שערף א ווסערף ג:] קלב ד מיי' פי"ג מהל' תרומות הלכה א:

עין משפט
נר מצוה

עד:

הגת והמחין והמשפך בו'.
ושל עץ ושל אֶזן מנגנן וזהו טהרתם כשאינם מוופפים מיירי ולקמן מוקמינן בדרך זה עובד כוכבים וא"ת והא רבא אמר לעיל גבי מתני' בדרך זה עובד כוכבים סגי לה בהדחה בעלמא וי"ל דמתני' דלעיל מיירי בגת של ישראל שדרך זה עובד כוכבים לפי שעה אבל הכא מיירי בשל עובד כוכבים דבליעא טובא לפי שהרבה פעמים דרך זה העובד כוכבים וא"ת א"כ היכי פריך בסמוך ממתני' דקתני דסגי בניגוב במוופפין להך ברייתא דקתני זה ואם היו מוופפין אסורין ומאי קשיא הא אוקימנא מתני' בשל ישראל וברייתא בשל עובדי כוכבים כדפרישי' וי"ל דבמוופפין איין לחלק בין של עובדי כוכבים לשל ישראל לפי שהפס מבלע שעה מועטת:

דהוה שיעא. פירש ה"ר פטר כלי שנקב בו ונסתם צופת אינו חמור ככלי מוופף שהחמירו בו אפילו לפי שעה לפי שמכניסו לקיום ולא משום דבלע ולכן רצה רב להמיר גת של אֶזן ופותה דהוה שיעא ולא חש לבלעית זפת וא"כ סמימת זפת הכלי שאין עשוי לקיום סגי ליה בהדחה ככלי עצמו או ניגוב אם הוא כלי שצריך ניגוב ולפי זה המשפך שלנו שמוופפין מעט סביב הצחול סגי להו בניגוב כמו המשפך עצמו מיהו בכלים מוופפים יש להחמיר שרגילים ומנוים: **דרש** רבא נעוה ארתחו. פירוש הגעילו הגמיות הגדולים מכאן אומר ר"ת דעירוי ככלי ראשון מדלמא הכא דלע ידי עירוי מפליט היין הבלוע בגת דעל כרחק ע"י עירוי קאמר הכא שהרי הגת גדולה וכבידה שאין יכולין לתתה לתוך יורה מרתחת כדי להגעילה אלא ע"כ על ידי עירוי קאמר והשמא כיון דהוה ככלי ראשון אם כן הני כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון סגי להו בהגעלה ע"י עירוי אבל רשז"ם חולק על ר"ת ואומר דעירוי ככלי שני הוא לגמרי והא דמשמע הכא דגת סגי לה בעירוי שאני יין נסך דתשמישו ע"י זונן ועיקר דברי רשז"ם ור"ת במסכת שבת פרק כירה (דף מב. ושם) (ב) האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין ושם האריכו ומסקנא דמילתא פי' רבינו ברוך דמילתא דעירוי תליא בפלוגתא דרב ושמואל דפי' כיצד זולין בפסחים (דף עו.) דפליגי אי תתאה גבר אי עילאה גבר וקיימא לן כמאן דלמר תתאה גבר מיהו גם עילאה מבשל ומבלע כדי קליפה דלדמיקר ליה בלע כדאמרינן פי' כיצד זולין הלכך עירוי אינו לא ככלי ראשון ולא ככלי שני לגמרי אלא מבשל ומבלע הוא כדי קליפה ולא יותר וא"כ כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון שהם בלועים מעבר לעבר לא סגי בעירוי שהרי העירוי אינו מפליט אלא כדי קליפה ולא יותר והני קערות שהם בולעות על ידי עירוי היה נראה כמו כן דסגי להו בעירוי להגעילן וכן פירשמי בסדר זיעור חמץ בקרובץ שבת הגדול סיסד רבינו יוסף ט"ע ^(א) (פחו) קדירות אין צריך לפלחא כו' וקערות מותרות כי שקיל מדורא עלייהו לאנחא ומיהו איין הלכה כך אלא צריך להגעילן בכלי ראשון משום דפעמים שמוחצין הקערות בתוך הכלי ראשון ותוך יורה מרותחת והשתא דפירשמי עירוי אינו לא מבליע ולא מפליט רק כדי קליפה אם כן הני חציות של עובדי כוכבים סגי להו בעירוי דומיא דגת דקאמר הכא נעוה ארתחו ואם היה מנסרן הנגר וקולפן במלקט וברהיטני ומסיר הקליפה של גז היין סגי בהכי בלא עירוי דהא כי נעבד להו עירוי אינו מפליט עירוי כי אם כדי קליפה כו': **רבא** כי משרד דהו גולפי דהרפניא סחיק דהו אפומייהו וחתים דהו אבירצייהו. שמעין מהכא דישאל השולח חציות ריקניות בבית עובד כוכבים או מעיר לעיר כדי לתקן צריך לחותמן מנכניס בגחלת או באֶזן רכה שהיא כאֶזן סיד כדי שיהא ניכר אם העובד כוכבים נותן לתוכן יין מיהו יש לדחות דדוקא לדידהו שהיו חציות שלהם קטנים ונוחים לתת לתוכן יין ולערוסם מיד אבל חציות שלנו שהם גדולים ואינם נוחים לתת לתוכן יין ולערוסם מיד אין לחוש ואין צריך לחותמם ומכל מקום טוב להחמיר:

השובר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

מתני' גם של אֶזן שופסה עובד כוכבים. ואורחא למירמי ביה חמרא פורתא לעבזרי קוטרא דזיפתא: **מנגבא**. מפרש בגמרא [עה.] במים ואפר: של עץ. דבעיא זפת טובא ובלעא חמרא טפי רבי אומר יגבב כשל אֶזן ורצנן פליגי: ושל חרס אע"פ שקילף אם

הופס הרי זו אסורה. קס"ד דברי הכל היא ומשום דחרס גופא בלא זיפתא בלע ליה לחמרא: **גב'** אֶזן דרך גב. בשאינה זפותה לא בעיא ניגוב אלא הדחה: **אורחא דמילתא קסני**. שדרך הזפתין לזרוק בו יין: **א"ד** אמר רבא דוקא זפתא. ולא דרך זה הוא דסגיא בניגוב: **אֶזן דרך גב**. עובד כוכבים בגת מוופפת: **לא סגי לה בניגוב**. אלא בקילוף משום דעייל חמרא בפילי דזיפתא: **דלא מלוחס עלי**. לעשותן בהכשר שלא תפסיד את יינו ונמנא לזוזי עלי: **שיעא**. חלקה: **מחץ**. כלי שדולין בו מן הצור לחצית. הגת והמחץ והמשפך כו' בשל חרס עסקינן מדקתני סיפא של עץ ושל אֶזן כו' ובשאיין מוופפות עסקינן מדקתני סיפא ואם הן מוופפות מכלל דכולה רישא בשאיין מוופפין: **ר' מסיר בניגוב**. ולקמן פריך והא אין תנן בשל חרס אע"פ שקילף הופת אסורה: **ומורה בקנקנים**. של חרס אע"פ שאין מוופפין שאסורין עד שימלאם ג' ימים מים ומערן מעת לעת כדאמרין באין מעמידין (לעילג.). **מכניסו**. כינסו של קנקן לקיום שהוא שוהה בו יין זמן מרובה: **ושל עץ ושל אֶזן**. מנגבן והן טהורים דברי הכל כל זמן שאין מוופפין: **ואם היו מוופפין אסורים**. עד שיקלף: **והא אין סנן בשל אֶזן**. אפילו זיפתה מנגבא דברי הכל ולר' יגבב בשל עץ והכא קתני אפילו בשל אֶזן דברי הכל אסורין קשיא בשל אֶזן דברי הכל אדברי הכל ובשל עץ קשיא דרבי אדר': **מסני'** דלא דרך גב. הלכך בשל אֶזן דברי הכל בניגוב סגי ובשל עץ לר' יגבב: **ברייתא דדרך גב**. הלכך אפי' בשל אֶזן בעי קילוף וכ"ש בשל עץ: **אמר מר הגם והמחץ והמשפך של חרס ר' מסיר בניגוב**. הואיל ואינם מוופפין: **והא אין סנן ושל חרס אע"פ שקילף אם הופת הרי זו אסורה**. אלמא אפילו לר' חרס גופיה בלע ולא סגי בניגוב ואפי' לא דרך וכ"ש הכא דאוקמינן ברייתא בדרך זה: **סיפא דמתני' אסתאן לרצנן**. והכי קאמרי רצנן של אֶזן כי לא דרך זה יגבב ושל עץ יקלוף ושל חרס אסורה ולרבי של אֶזן ושל עץ יגבב ושל חרס יקלוף דקתני בצרייתא דכשאינה מוופפת סגי בניגוב אלמא מוופפת ^(א) יגבב ושריא: **נעוה ארסחו**. הגת הרחיחו ברותחין. נעוה כמו ^(ב) יטופון נעוהי בחמור: **כי הוה משדר גולפי**. כדים רקים: **סחיק** להו אפומייהו. כופה אותן שוליהן למעלה ופיהן למטה משום חותם בתוך חותם: **וחסים** להו אבירצייהו. חותם את פי השק כלפי שוליהן: **קסבר כל כלי שמכניסו לקיום אפילו**. אין מוסרו לעובד כוכבים אלא לפי שעה גזרו ביה רצנן כיין עצמו כי היכי דלא ליתי לשהייה ביד עובד כוכבים: **במים ולא באפר**. בתמיה. מי מיקרי ניגוב:

כי לא דרך זה יגבב ושל עץ יקלוף ושל חרס אסורה ולרבי של אֶזן ושל עץ יגבב ושל חרס יקלוף דקתני בצרייתא דכשאינה מוופפת סגי בניגוב אלמא מוופפת ^(א) יגבב ושריא: **נעוה ארסחו**. הגת הרחיחו ברותחין. נעוה כמו ^(ב) יטופון נעוהי בחמור: **כי הוה משדר גולפי**. כדים רקים: **סחיק** להו אפומייהו. כופה אותן שוליהן למעלה ופיהן למטה משום חותם בתוך חותם: **וחסים** להו אבירצייהו. חותם את פי השק כלפי שוליהן: **קסבר כל כלי שמכניסו לקיום אפילו**. אין מוסרו לעובד כוכבים אלא לפי שעה גזרו ביה רצנן כיין עצמו כי היכי דלא ליתי לשהייה ביד עובד כוכבים: **במים ולא באפר**. בתמיה. מי מיקרי ניגוב:

רב
דישראלי השולח חציות ריקניות בבית עובד כוכבים או מעיר לעיר כדי לתקן צריך לחותמן מנכניס בגחלת או באֶזן רכה שהיא כאֶזן סיד כדי שיהא ניכר אם העובד כוכבים נותן לתוכן יין ולערוסם מיד אבל חציות שלנו שהם גדולים ואינם נוחים לתת לתוכן יין ולערוסם מיד אין לחוש ואין צריך לחותמם ומכל מקום טוב להחמיר:
איתמר

מסורת הש"ס

(א) [ובבב אלפס איתא רבי יהודה], (ב) [עירובין ט. ושם איתא וחזי דלא מלחא עלה כי כו'], (ג) [פי' דודי עי' רש"י חולין לב. ד"ה אמר להו], (ד) 'יקלף. רש"י, (ה) [בפי' ויחיתרגוס אונקלוס של חכלילי עינים מוין יטופון וכו'], (ו) [ג"ל פסר].

הגהות הב"ח

(א) גב' זה מכניסו לקיום וזה אין מכניסו לקיום: (ב) תוס' ד"ה דש ובי' פ' כירה אהא דתנן האילפס והקדרה:

